

DE WATERSNOOD 1926.

De toestand op 19 januari 1926

De huidige toestand in het land van Maas en Waal. — Een treurig beeld. — Besmetting door ongedierte te Tiel.

Een verslaggever van de „Maandagmorgen” schrijft uit Tiel, d.d. 17 Jan.:

Ofschoon reeds enkelen in Maas en Waal weer hun woning betrekken, heerscht overal nog de grootste ellende.

We hebben ons heden nog eens van den algemeenen toestand op de hoogte gesteld.

Thans is alles één ijsmassa, zoover het oog reikt, tenminste we weten dat het thans ijs is, anders zouden we wellicht meenen, dat het één groot sneeuwvlak was.

En terwijl wij, genoegelijk om den huiselijken haard vertoeven, gelukkig met ons kroost rondom de tafel geschaard, schreien daar aan de overzijde wellicht moeders en ouden van dagen van kommer en koude. Ontzettend groot is het leed wat daar wordt geleden, zóó groot, dat geen pen in staat is het te beschrijven.

We hebben het elken dag gezien, die ellende, die jammer, van het eerste uur af, tot heden toe, doch des te meer we de verwoesting aanschouwen, des te beter ervaren we, dat het kruis wat onze landgenooten daar opgelegd wordt te dragen, bijna ondraaglijk is.

En ofschoon aan de oostelijke zijde reeds enige lichtstralen waar te nemen zijn, in het westelijke deel is het nog slechts ellende. Daar valt nog geen verbetering te bespeuren op een enkele woning na, waar de menschen weer introkken.

Neen hier vreet het verderf al verder in, de woningen die het water nog spaarde, worden thans ingeslokt door de sterke macht der vorst. Doch niet alleen woningen, ook boomgaarden moeten het thans ontgelden.

Spaarde de vloed die millioenen jonge fruitboomen door de boeren met zorg geplant, thans breekt koning vorst ze doormidden als een lucifer, en nog zijn we er niet.

Kapitale hofsteden, hofsteden welke zoo solied mogelijk gebouwd zijn, blijken ten doode opgeschreven. De dood vreet in hun fundamenten, zoodat ze scheuren en... tot puin vallen.

Zelfs kerken moeten het eveneens ontgelden.

Thans vragen we ons af, als we de ellende heinde en ver nog eens overzien, hoe lang nog? Weemoedig wachten die arme menschen de ure af, die hun beterschap zal brengen. Doch thans is het nog diep, diep treurig. Speciaal in Dreumel, Wamel, Leeuwen, Maasbommel, Altforst, Appeltern, Puijfflijk en nog enkele plaatsen.

Hier is thans alles één groote ijsvlakte.

welke niet is te overzien, een ijsvlakte van onbetrouwbaar ijs, behoudens op enkele plaatsen.

Hier zitten de arme menschen nog gedeeltelijk in het ijs, geïsoleerd van alles, misschien in koude en zonder voldoende levensmiddelen in huis. Hier wordt een pijn geleden, die alleen zij kunnen beschrijven, die het meevoelden, die mee hebben geleden.

Zoo kwamen we in den vroegen morgen weer te Wamel aan.

Allereerst zien we, dat de uiterwaarden der Waal weer gedeeltelijk vrij zijn van water. Daar de Waal weer bijna binnen haar oevers is, kan de gierpont weer varen, welke ons spoedig aan de overzijde brengt.

De veerweg is weer begaanbaar, dank zij de zorg der gemeente Tiel, die de ijskorst, welke hier 10 c.M. op den weg lag, liet afscheppen en opruimen.

Tocht over de ijsvlakte.

De buitenwijken van Wamel zijn het meest geteisterd.

Een boer die als gids diende, bracht ons eerst bij het R. K. kerkhof. Hier staat nu nog een halve meter water. We merkten enkele graven die ernstig beschadigd waren.

Dan gaan we vervolgens over het ijs verder het dorp door. Onder ons staat nog pl.m. 2 meter water. Het ijs is bij plaatsen goed, doch ook bij plaatsen uitermate onbetrouwbaar. Hier kwamen we aan de plaats waar gehele straten met den grond gelijk waren.

Waar eens 20 à 30 arbeiderswoningen stonden, was niets meer te zien, geen paal noch puin was hier meer te bespeuren.

Ofschoon hier de verwoesting natuurlijk ernstig was, kon deze plaats ons niet bevredigen, juist omdat we hier niets meer zagen.

Zoo wandelden we een eind verder. Hier zagen we eerst den vollen omvang der verwoesting.

Naast ettelijke puinhoopen, ontwaarden we hier en daar hofsteden, tenminste de overblijfselen van, wat eens een hofstede was. Zeer voorzichtig begaven we ons over het zwakke ijs en kwamen aan de woning.

Hier stonden de muren nog overeind. Het dak was er nog op, doch verder was er niets meer aan of in wat intact gebleven was. Deuren en kozijnen lagen meters verder, met reuzenkracht waren ze cruit gerukt.

Meubelstukken ontwaarden we op de vloeren vast gevoren in het ijs.

In géén der nog staande woningen zijn de binnenmuren meer te bespeuren.

Hadden de buitenmuren het bruisende water kunnen trotseeren, de binnenmuren vielen overal heen.

Eveneens de zolders. Ook deze zijn naar beneden gekomen.

Een troostelooze aanblik, deze groote woesternij. Alles ligt dooréén daar binnen.

Schilderijen, ledikanten, bedden, potten en pannen, planken en steenen vormen den inhoud van die woningen, welke nog overeind staan.

En deze geheele massa zit thans vastgevroren in het ijs, want deze huizen staan allen nog in het water.

De aanblik is thans ook zoo ontzettend, dat iedereen die het niet met eigen oogen aanschouwd heeft, zich het niet in kan denken. Zoo zien we hier honderden huizen en landerijen die hetzelfde lot ondergingen en nog ondergaan zullen. Want nog is het einde niet daar.

Ook de boomgaarden moeten het thans ontgelden. Millioenen vruchtboomen, die thans in het water staan, of liever in het ijs, breken allen doormidden.

Hier en daar zagen we wat kippen in of bij een hooiberg. Vele van deze dieren zijn ook hier verdronken. Bij andere menschen zagen we de kippen op zolder loopen.

Overal waar we kwamen zagen we hetzelfde schouwspel, verwoesting. Van Wamel tot Leeuwen was het allemaal hetzelfde. Een heel, heel enkel huis heeft het er hier goed afgebracht.

In Leeuwen precies hetzelfde schouwspel, doch hier in Leeuwenboven is de toestand reeds iets beter. Hier zijn weer enkele menschen in hun woningen getrokken en waren druk bezig om hun huizen en goederen te reinigen.

In Leeuwenbeneden is het echter nog diep treurig. Ook hier zitten de menschen geheel geïsoleerd en lijden honger en koude. De grootste ramp is dat er hier geen voldoende brandstoffen zijn.

Hier waren de bewoners, zoowel te Wamel als te Dreumel vol lof over de plaatsen 's-Bosch, Tiel en Nijmegen, daar deze plaatsen in het bijzonder zoo enorm veel voor hun medemenschen deden en nog doen.

Fantastische tooneelen troffen ons thans overal in Maas en Waal. Doordat de vorst direct bij het vallen van het water zeer streng inviel, zien we de boomen en struiken thans overal gesierd met glinsterende ijskegels.

Over het geheel genomen is de toestand nog ernstig, voornamelijk, omdat het ijs de verder gelegen dorpen in Maas en Waal thans geheel geïsoleerd heeft.

Van Tiel tot Druten en verder tot Nijmegen is het verkeer mogelijk langs de Waaldijk, doch met de dorpen daarachter gelegen is het anders gesteld. Vanwege het groote ijsvlak kunnen booten niet meer varen, en daar het ijs nauwelijks op de meeste plaatsen een mensch houden kan, is het verkeer over het ijs voorloopig nog uitgesloten, hetgeen een ernstige toestand wordt voor de dorpen: Appeltern, Altforst, Alphen, Bergsharen, Horssen, Puifliik e.a. omliggende kleine gehuchten, welke thans onmogelijk te bereiken zijn.

Hier en daar begint ernstig gebrek te komen aan levensmiddelen, doch voornamelijk aan brandstoffen, hetgeen ernstig is, daar hier nog vele menschen op de zolders wonen en nu niets te stoken hebben.

De meeste dier woningen zijn niet voorzien van een besloten kap, zoodat zij thans onder de pannen moeten bivakkeeren.

In Dreumel, dat wel het meest te lijden heeft gehad van alle plaatsen, daar Dreumel het brandpunt was van de watermassa, is de toestand eveneens nog ernstig.

De woningen die boven aan den dijk staan, zijn meestal weer betrokken. De schade hieraan is niet zoo heel groot. Vele zijn bezig de huizen weer te reinigen. Reeds vertrokken enkele vluchtelingen uit Tiel weer derwaarts om hun hebben en houden weer zooveel mogelijk te vergaderen en om zoo spoedig mogelijk hun huizen weer te bewonen. Doch zoo rooskleurig het naar omstandigheden met de woningen aan de Waaldijk gesteld is, zoo diep treurig is het met de woningen in het dorp Dreumel zelf.

Hier stonden vorige week ettelijke wo-

ningen tot den nok van het dak in het water, thans staan die woningen tot den nok in het ijs, voor zooverre er tenminste nog woningen zijn. Hier zijn de meeste woningen verdwenen.

Hier voltooide de vorst het vernielingswerk van het water volkomen.

Hier zijn geheele straten verdwenen, geheele hoeken zijn hier weggevaagd, hier is de schade ook wel het aanzienlijkst.

Er staan nog enorme massa's water, want hier is nog weinig water afgevoerd, daar hier al het water samenkomt uit geheel Maas en Waal. Hier waren reeds enkele honderden woningen door den watervloed vernield, doch thans knaagt de vorst aan die muren en fundeeringen welke nog overeind staan en met succes want vele van de nog overgebleven huizen vertoonen reeds ernstige scheuren, en zullen wanneer het ijs en water weg zijn, of althans zakkende wellicht ook instorten.

De R. K. kerk te Althorst is ook aan het verzakken, hetgeen er op wijst, dat niet alleen arbeiderswoningen niet bestand bleken tegen den vloed, doch ook kerken en fabrieksgebouwen bleken niet hecht genoeg.

De stoomgemalen in Wamel en Dreumel zitten ook geheel ingevroren en zullen straks indien men ze noodig heeft, om het water uit de polders te pompen, wellicht eerst gerepareerd moeten worden, daar de vorst hier ook zekerlijk sporen van vernieling zal achterhalen.

Over het algemeen is de toestand in geheel Maas en Waal dus nog diep treurig. De hulpverlening werkt goed. Medegedeeld werd, dat de openbare gebouwen te Tiel blijkbaar besmet waren door ongedierte. Aan alle ingangen dier gebouwen werd een agent geplaatst, die aan een ieder die uit of in wilde de toegang versperde. Ook de vluchtelingen mochten er niet uit. Een gebouw is ontruimd en door den ontsmettingsdienst ontsmet. Alle stroozakken werden verbrand en alle dekens zorgvuldig gestoomd. Eveneens werden alle bedden en toebehooren speciaal gereinigd, waarna de bewoners, allen vluchtelingen, eenzelfde kuur moesten ondergaan.

Daar blijkbaar alle openbare gebouwen, welke door de vluchtelingen bewoond worden, besmet zijn, en alles en allen gereinigd moeten worden, waaraan met den meest mogelijke spoed wordt gewerkt door de gemeente, zal dit een duur grapje worden voor de gemeente Tiel.

Dank zij het energiek optreden van doktoren, het Roode Kruis e.a. is uitbreiding voorkomen.

Maatregelen voor de vluchtelingen. — Een vergadering te Nijmegen.

Zaterdagmorgen had onder leiding van den Commissaris der Koningin in Gelderland, S. Baron van Heemstra, ten Stadhuize te Nijmegen een vergadering plaats, welke ten doel had, het voorbereiden van maatregelen voor den terugkeer van de uit het land van Maas en Waal, de Ooij en Eriecom verdrevenen naar hunne woningen.

De Commissaris der Koningin had deze vergadering belegd in overleg met het college van Gedeputeerde Staten.